

ÕPETAJA PAREMAD TEADMISED – PAREMAD VÕIMALUSED TOETADA TÜDRUKUTE JA POISTE AVARAMAID VAIKUID.

1. päev

Toila, Narva, Tallinn

2022

Mida teame, mida arvame...

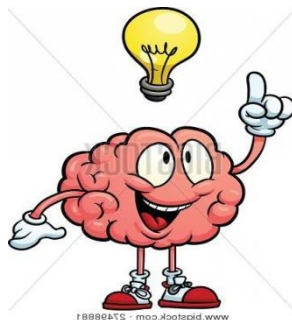
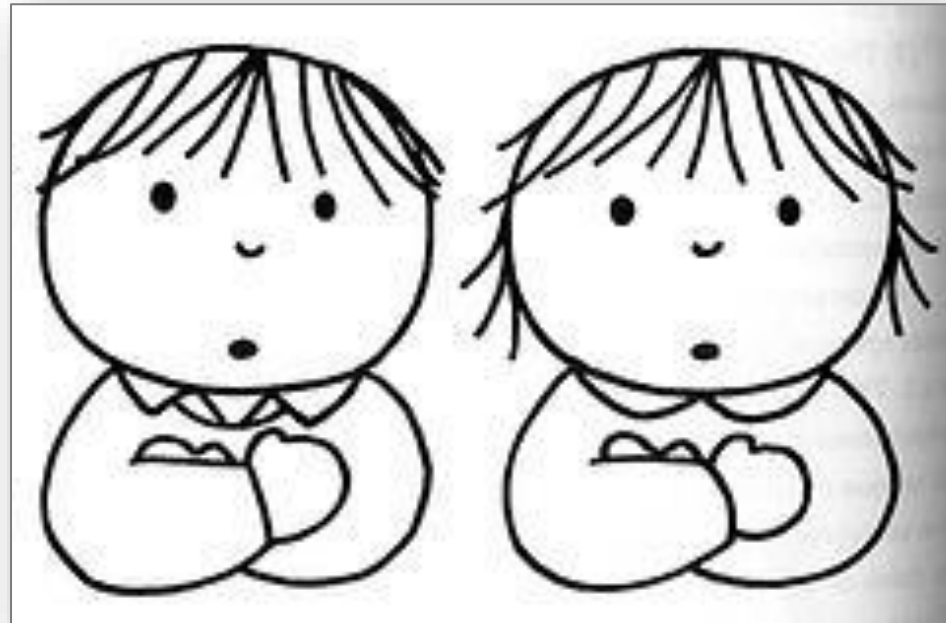
- Mõisted – sugu-soolisus
- Sooline võrdsus-ebavõrdsus
- Arusaamad ja hoiakud-soonormid-soostereotüübid
- Sooline sotsialiseerimine

Miks on vaja soost rääkida ?

- Sotsiaal- ja ühiskonnateadlased ei ole huvitatud meeste ja naiste vahelistest soolistest erinevustest iseenesest, vaid ühiskonnas sooga seotud küsimustest:
 - Kuidas ühiskond kujundab mehi ja naisi
 - Miks mehed ja meeste rollid on ühiskonnas kõrgemalt hinnatud kui naiste rollid
 - Kas ühiskonnas on selles osas midagi muutumas ning millised muutused on vajalikud

Kas lapsed või poiss ja tüdruk?

Meie aju analüüsib infot juba enne selle teadvustamist
(0,01 sek)

Õpetaja kuvand 2021 – „naiselik - mehelik“ või „inimlik“?

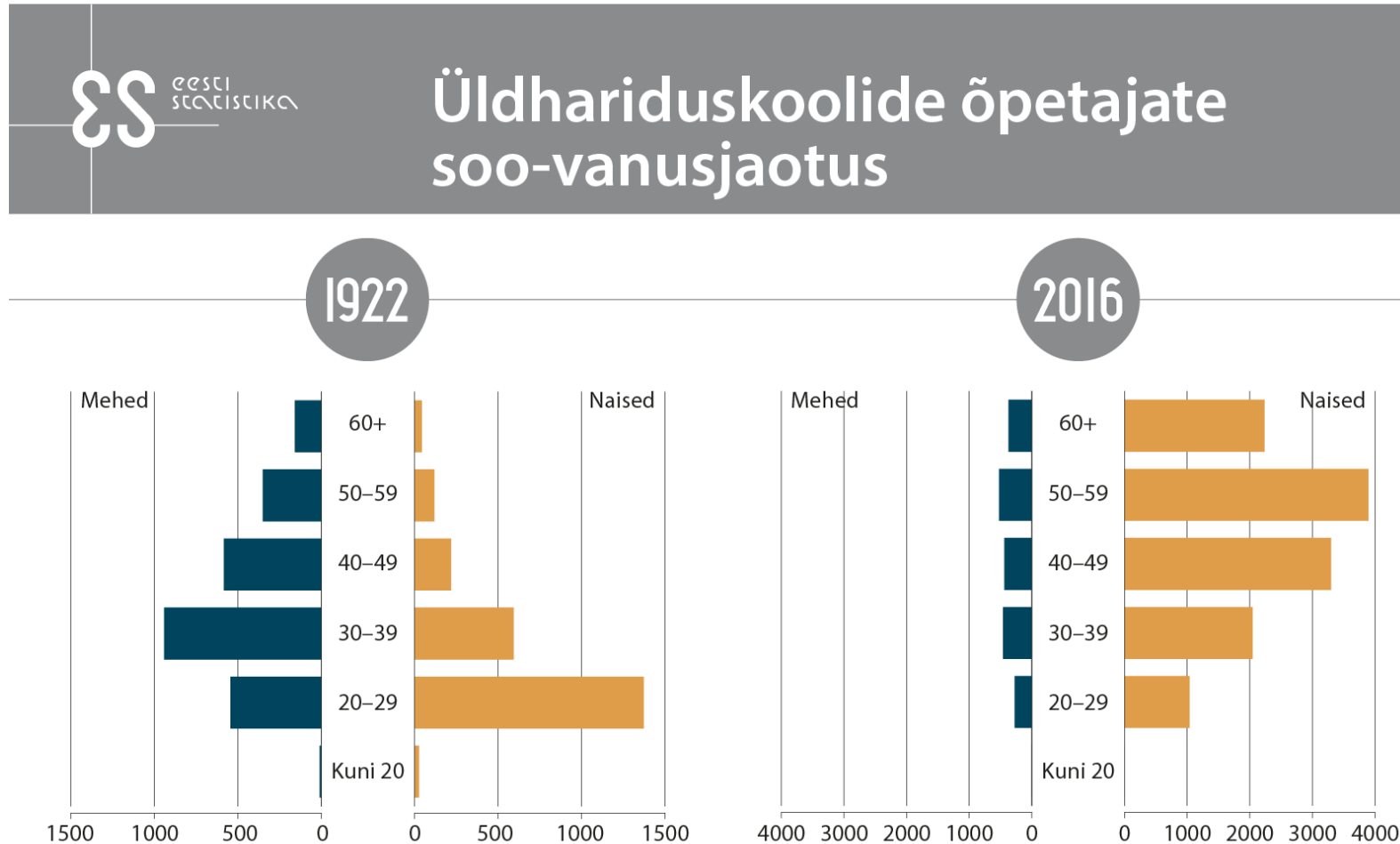
- **Ideaalne õpetaja** on õpetajate endi hinnangul eelkõige
- sõbralik, hooliv, lahke, heatahtlik, empaatiline, salliv ja kaastundlik;
- tark, haritud, intelligentne, kogenud ja laia silmaringiga;
- mõistev, arvestav, avatud, inimlik ja arusaaja.

- https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_opetaja_kuvand_2021_raport_euk_22-11_uuendatud.pdf

Õpetaja kuvand õpilaste ja nende vanemate arvates 2021

- **Ideaalne õpetaja** on 16–19-aastaste õpilaste hinnangul:
 - sõbralik, hooliv, lahke, heatahtlik, empaatiline, salliv ja kaastundlik;
 - mõistev, arvestav, avatud ja inimlik;
 - **tore, meeldiv, lahe, lõbus, rõõmus, positiivne, optimistlik ja huumorimeelega**
- **Ideaalne õpetaja** on 35–50-aastaste eestimaalaste hinnangul:
 - sõbralik, hooliv, lahke, heatahtlik, empaatiline, salliv ja kaastundlik;
 - tark, haritud, intelligentne, kogenud ja laia silmaringiga;
 - **rahulik, kannatlik, tasakaalukas, enesedistsipliiniga** ja taktitundeline

Kas sajandi jooksul on õpetaja kuvand muutunud?
Ei tea, aga õpetajate sooline koosseis on muutunud, ootused
õpetajale on üha erinevamad ja suuremad...

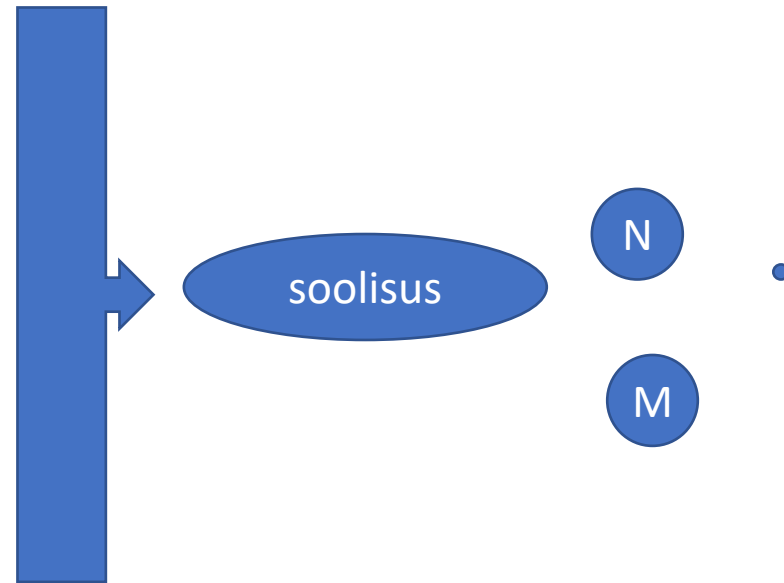

Kust tuleb sõna *sooline*?

- Soolisus, vanus, rahvus, puudelisus jms – kategooriad inimeste rühmitamiseks
- nagu ka pikkus, paksus või muu tunnus, mis võimaldab inimesi eristada või rühmitada

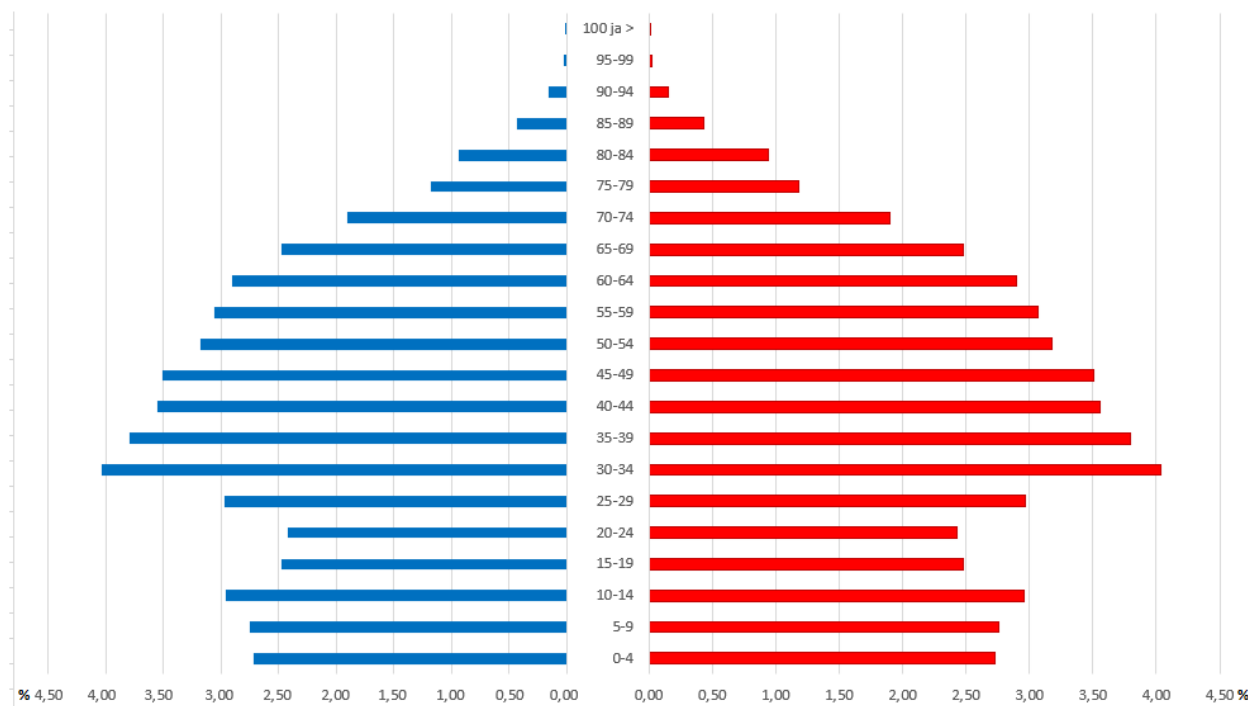
Ühiskonna sotsiaalne struktuur – rahvastiku jagunemine teatud tunnuste alusel

- Rahvastiku jagunemine teatud kindlate tunnuste alusel
 - rahvus
 - vanus
 - haridus
 - elukoht
 - jõukus
 - tervislik seisund

Eesti rahvastik 2021 –sugu sotsiaal-demograafilise kategooriana

- Seisuga 1. jaanuar 2021 oli Eestis 1 330 068 elanikku. Neist 630 915 ehk 47,43% olid mehed ning 699 153 ehk 52,57% olid naised.

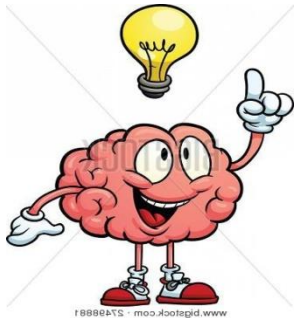

Mõiste „soolisus“ (kõnekeeles ka *sugu*)

- tähistab naiste ja meeste eristamist anatomsilis-füsioloogiliste(sh reproduktiivse funktsiooni) erinevuste alusel
- aga ka kultuurilisi **tavasid, norme ja ootusi** , mis määravad tüdrukuks ja poisiks, naiseks ja meheks olemise (Nn. **soonormid**)

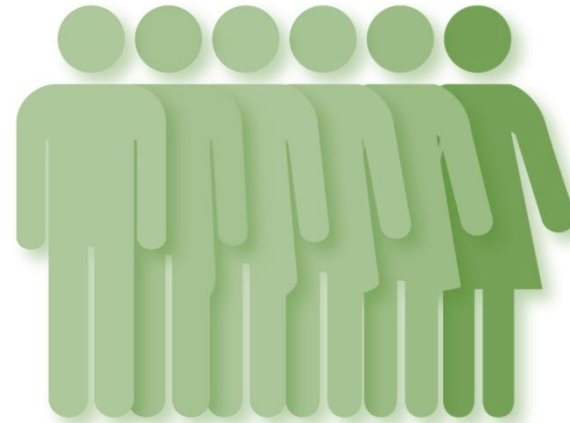
Soolisuse määratlemine (*konstrueerimine*) keeles ja meeles

“Naised” ja “mehed”

<http://www.womensagenda.com.au/talking-about/opinions/why-the-debate-about-gender-equality-is-more-than-just-women-on-boards/20120808298#.U4XTuvmSxac>

“Naiselikkus” - “mehelikkus”

Soolisuse mõiste

Soolisus

Sotsiaalne

Bioloogiline

Naiseks olemise
normid ja
ootused

Meheks olemise
normid ja
ootused

Anatoomilis-
füsioloogilised
erinevused

Inglise ja vene keeles – kasutatakse soo bioloogilise ja sotsiaalse aspekti eristamiseks eri mõisteid

- soo bioloogilist aspekti tähistatakse sõnaga ingl **sex**,
vene k. **пол**
- soo sotsiaalset aspekti tähistatakse sõnaga **gender**, (lad genus)
гендер (род - мужской, женский), **социальный пол**

Гендер и пол – это не синонимы

- **пол** - анатомические и биологические **различия** между женщинами и мужчинами
- **гендер** - психологические, социальные и культурные **различия** между женщинами и мужчинами

Miks eristada soo bioloogilist ja sotsiaalset aspekti?

Bioloogilis -anatomilised erinevused naiste ja meeste vahel:

- on kindlad ja püsivad
- ei muutu aja jooksul ja erinevates kultuurides
- on seotud indiviidiga- iga inimesega

Sotsiaalsed erinevused naiste ja meeste vahel:

- on kujunenud ühiskondlike suhete ajaloos
- seotud **soorollide ja -normide süsteemiga** ühiskonnas, mis määravad suures osas nii erinevad ootused, sobivuse kui ka staatused
- muutuvad aja jooksul ja erinevates kultuurides
- on muudetavad

Mis on sex ja mis on gender?

Viktoriin

Naised sünnitavad, mehed mitte

- Sotsiaalne sugu

Nõus

Ei ole nõus

- Bioloogiline sugu

Nõus

Ei ole nõus

Tüdrukud on õrnad

- Sotsiaalne sugu

Nõus

Ei ole nõus

- Bioloogiline sugu

Nõus

Ei ole nõus

Poisid ei nuta

- Sotsiaalne sugu

Nõus

Ei ole nõus

- Bioloogiline sugu

Nõus

Ei ole nõus

Poistel on häälemurre, tüdrukutel ei ole

- Sotsiaalne sugu

Nõus

Ei ole nõus

- Bioloogiline sugu

Nõus

Ei ole nõus

Naised küsivad vähem palka kui mehed

- Sotsiaalne sugu

Nõus

Ei ole nõus

- Bioloogiline sugu

Nõus

Ei ole nõus

Naised on emotsionaalsed, mehed on ratsionaalsed

- Sotsiaalne sugu

Nõus

Ei ole nõus

- Bioloogiline sugu

Nõus

Ei ole nõus

Soolisus

Bioloogiline sugu (sex)

- Naised sünnitavad, mehed mitte
- Poistel on häälemurre, tüdrukutel ei ole
- **Bioloogilised erinevused:** kromosoomid, hormoonid, suguorganid

Sotsiaalne sugu (gender)

- Tüdrukud on õrnad
- Poisid ei nuta
- Poisid on tugevamad matemaatikas, tüdrukud keeltes
- Naised on emotsionaalsed, mehed on ratsionaalsed
- Tunnused, omadused, mida üks kultuur või **ühiskond omistab erinevalt naistele ja meestele** (naiselikkus, mehelikkus)

Sotsiaalne sugu – sotsiaalselt omandatud

- Soolisus tähistab konkreetses ajas ja kultuuris nais- ja meessoole **omistatavaid** omadusi ja soorolle, mis näevad naistele ja meestele ette erinevaid käitumisviise, rõhutatult ka psüühilisi, kultuurilisi ja sotsiaalseid erinevusi
- Tegu on seega **kultuurinormidega e. soonormidega**, mis kirjutavad ette, milline peab „tõeline naine“ või „tõeline mees“ olema ning milliseid rolle ühiskonnas täitma.
- Bioloogilised ja sotsiaalsed aspektid toimivad omavahel tihedas koosmõjus.
(Näiteks naiste võime lapsi sünnitada - bioloogiline, töölt koju jäämine ning lapse eest hoolitsemine on aga seotud eelkõige sotsiaalse normiga, stereotüübiga).

Võib öelda, et soolisuse määratlemine kuulub pigem ühiskonnale kui üksikisikutele.

- Soolisus ei ole vaid indiviidide omadus või tunnus
- Sotsiaalne sugu ei ole niivõrd ette määratud inimeste loomulike kaasasündinud omadustega kui ühiskonna arusaamadega mehelikkusest ja naiselikkusest.
- Soolisust ja soosuhteid toodetakse ja taastoodetakse pidevalt erinevates sotsiaalsetes kontekstides ja praktikates
- Bioloogilise ja sotsiaalse soo eristamine aitab meil mõista, et enamik asju, mida tüdrukutelt ja poistelt oodatakse, on õpitud käitumisviisid.

Sooga seotud tavad, normid ja ootused on pidevalt muutuvad ja muudetavad ja erinevates ühiskondades erinevad

„Soolisus/sugu“ on suures osas kultuuriline nähtus, mida

- **esitletakse**, representeeritakse (nt identiteedina, eneseväljendusena, sotsiaalse suhtluse kaudu),

- **kujutatakse** (nt keeles, meedias, popkultuuris) ja

- **reguleeritakse** (nt sotsiaalkultuuriliste normidega, nagu "mehelikkuse" ja "naiselikkuse" stereotüübid) ja seadustega (vanemapuhkused, sõjaväekohustus jms.)

Näeme esimesel hetkel soolist eneseväljendust

Soo representeerimine- sooline eneseväljendus (sooline representatsioon)

- Indiviidi soolise identiteedi sotsiokultuuriline representatsioon, mis väljendub
 - käitumises,
 - suhtlemisviisis,
 - riietuses,
 - erinevates võtetes, mis muudavad inimese välimust (kehakaalu kontroll, muskulaarsus) jne.

Гендерная экспрессия , гендерная репрезентация -

- социокультурное представление индивидом его **гендерной** идентичности, выражающееся в
- поведении,
- манере общения,
- одежде,
- специальных практиках, изменяющих внешность (контроль веса, выраженность мускулатуры) и т. д.

Soolisust väljendatakse keeles...

- Kuulakem, mida räägitakse:

“Tüdrukud on **loomult** korralikumad, motiveeritumad, sõnakuulelikumad.

„Poisid on jälle **sündinud** loovamad, algatusvõimelisemad, tahavad kogu aeg midagi uut ja ise teha.”

- „Naise jutt“ ja „naise mõistus“ vs „mehe sõna“
- „üleharitud naised“, „on mehe eest väljas“

Mida tähendab ütlus „poisid on poisid“?

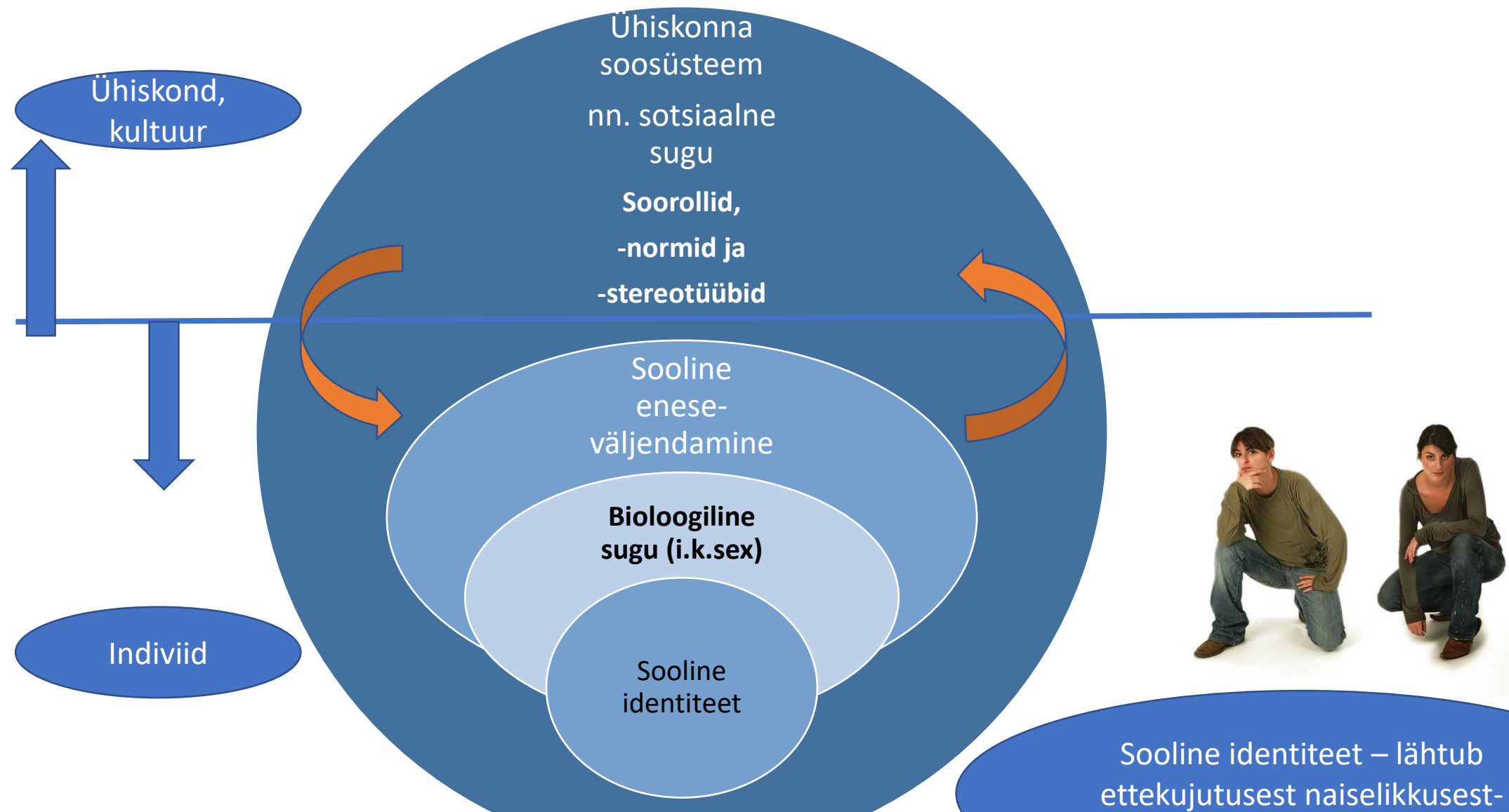
- Väljendit kasutatakse poiste kui grupi norme rikkuva või häiriva käitumise vabandamiseks, õigustamiseks või ennetamiseks.
- Seda ei kasutata kunagi, kui poiss on olnud abivalmis või lahke
- Mitu sõnumit:
 - 1. poisid on bioloogiliselt vägivaldsed, karmid ja tüütud, rahutud ning et nad tuleks vabastada käitumise tagajärgede eest vastutamisest
 - 2. eeldus, et "tüdrukud" (rühmana) käituvad alati paremini).
 - 3. väljend kordab ideed, et on ainult üks viis olla poiss.
 - 4. loob topeltstandardi, mis võimaldab poistel teatud negatiivse käitumise karistamisest pääseda, samas kui tüdrukute puhul sellist fraasi ei eksisteeri
 - 5. See on väljend, mis tugevdab stereotüüpseid soonorme ja ootusi.

“Sugu pole oluline, kõik sõltub inimesest...”
ütlevad “soosalgajad”, aga soolisus määrab igas ühiskonnas,

- kuidas inimesega käitutakse,
- millised ootused talle esitatakse,
- millised ootused ta endale seab
- millise hariduse omandab,
- millise töö ja
- millise palga saab

Soolisuse mitu tähendust

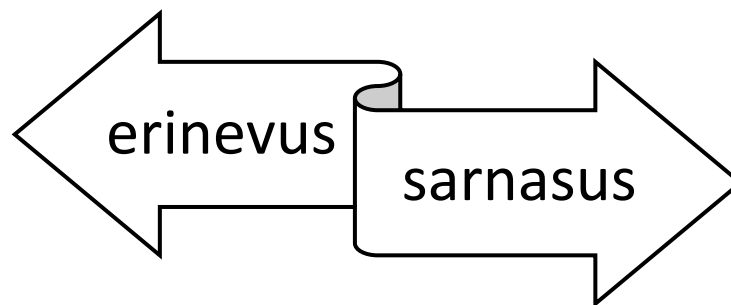
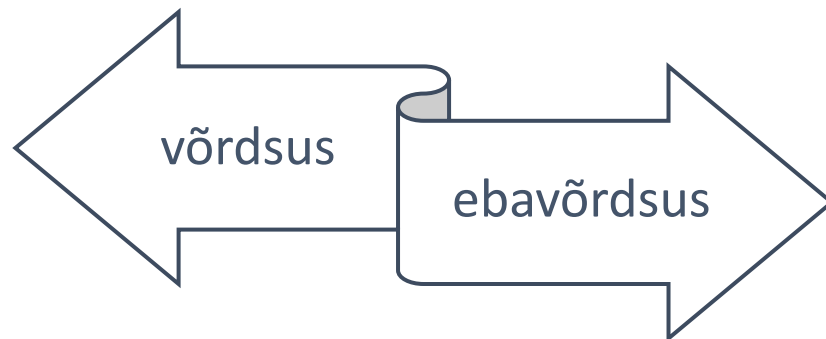

Miks sugu on ühiskonna põhikategooriana oluline?

Enamik ühiskondi kasutab soolisust inimeste liigitamiseks erinevatesse kategooriatesse ja nende erinevaks kohtlemiseks

Sugu/soolisus loob soopõhiseid erinevusi ja sellest tulenevalt soolist ebavõrdsust

NB! Mõistepaarid:

Kuidas soolisust ühiskonnas luuakse ja taasluuakse?

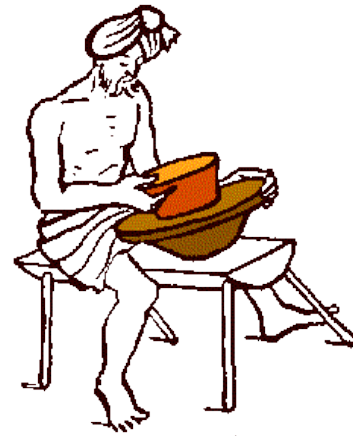
- Iga järgmise põlvkonna soonormidele vastava sotsialiseerimisega,
- Tööde jaotusega naiste ja meeste vahel
- Vastavalt ühiskonnas aktsepteeritud kultuurinormidele, rollidele ja stereotüüpidele

Sooline kihistumine – naiste ja meeste tehtavate tööde erinev väärtustamine on omane igale ühiskonnale.

Ühiskond A

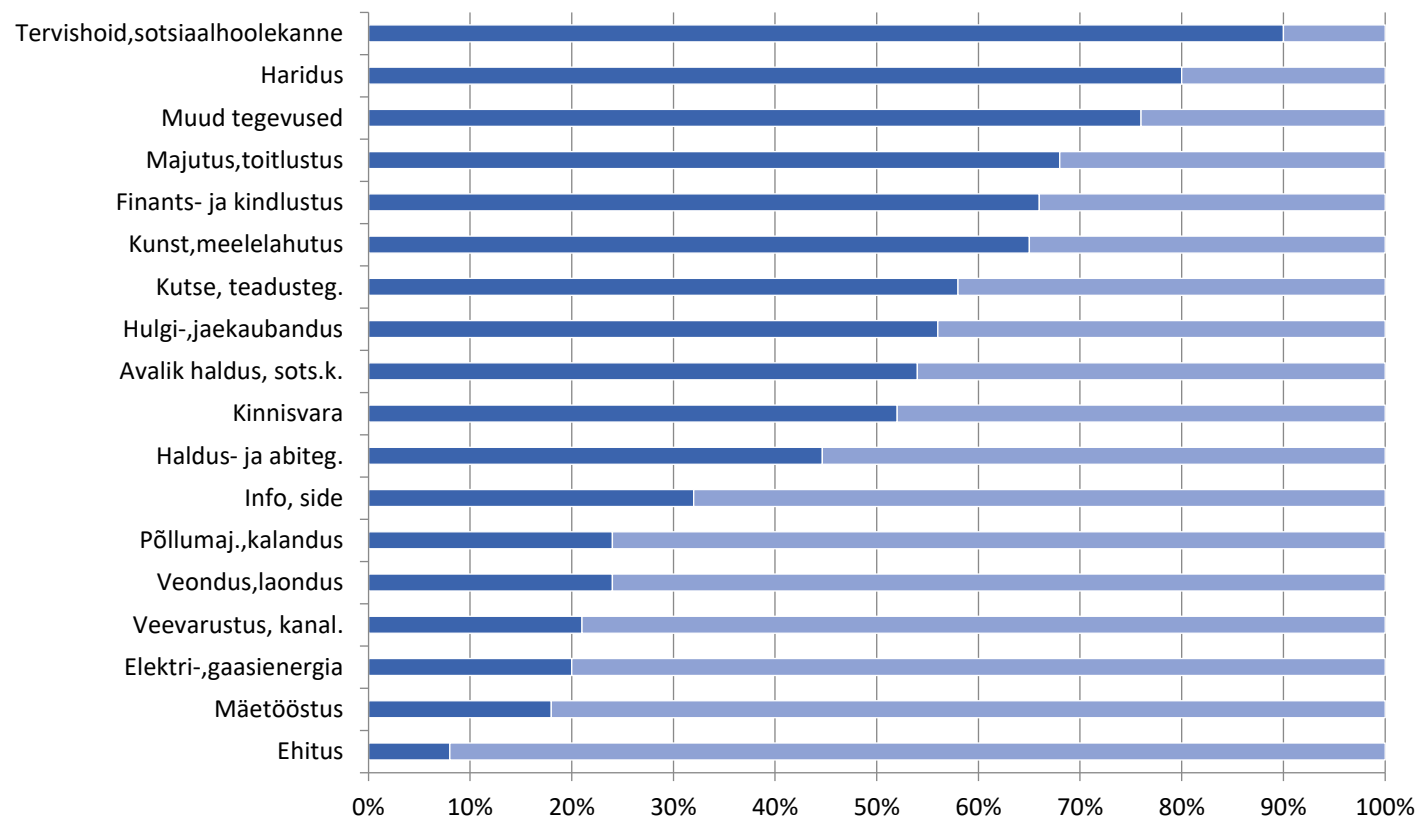
Ühiskond B

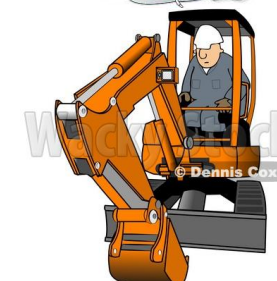
Гендер - инструмент для понимания социальных процессов

- **Гендер** - это социальный конструкт, набор характеристик, определенных культурой общества, которые идентифицируют социальное поведение мужчин и женщин и отношения между ними.
- **Гендерное самовыражение** относится ко всем внешним признакам и поведению, которые определены в обществе, как мужские или женские: одежда, манеры, речевые особенности и взаимодействия в обществе
- **Гендер конструируется** через
 - определенную систему **социализации**,
 - **разделения труда**,
 - принятые в обществе культурные **нормы, роли и стереотипы**.

Tööturu jagunemine naiste ja meeste vahel (horisontaalne segregatsioon) SA 2018

■ Naisted
■ Mehed

Tippjuhtide hulgas on
tunduvalt rohkem mehi kui
naisi

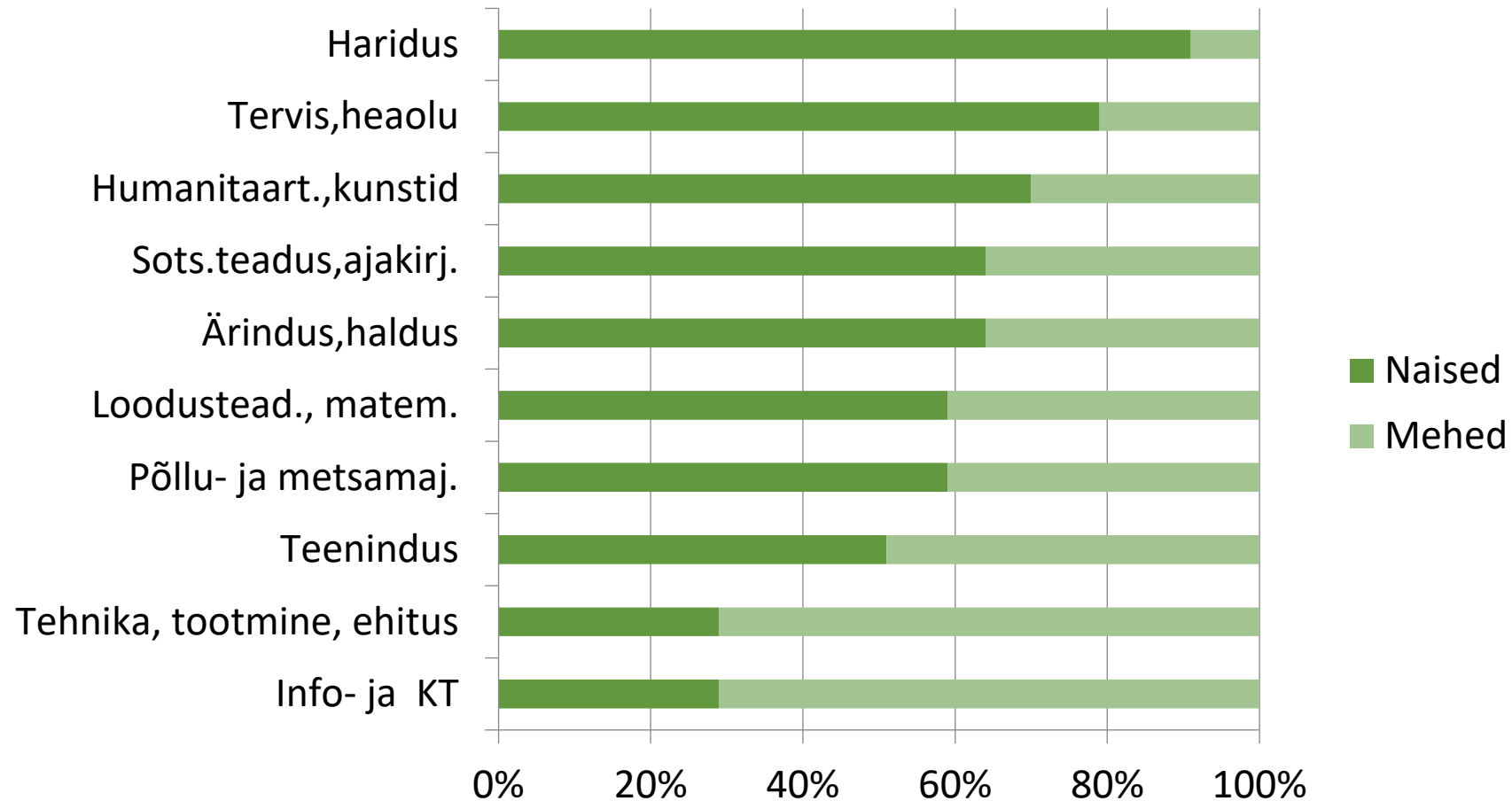

Mida ühiskonnas enam väärtustatakse ehk kus on kõrgemad palgad?

- Valdavalt meeste poolt tehtavaid töid ja täidetud ametikohti ?
- Valdavalt naiste poolt tehtavaid töid ja täidetud ametikohti ?

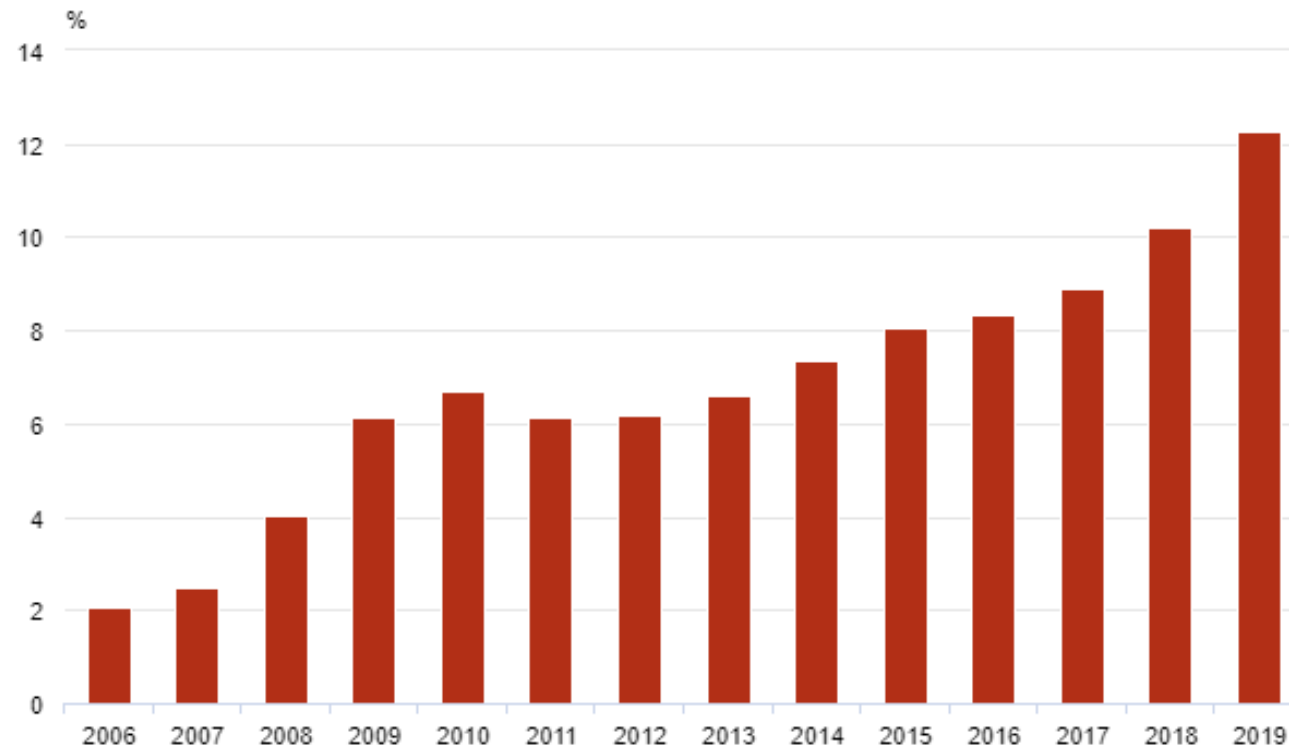

Mehed õpivad ülikoolis tehnilistel erialadel ja naised hariduse, humanitaaria ning tervise ja heaolu erialadel

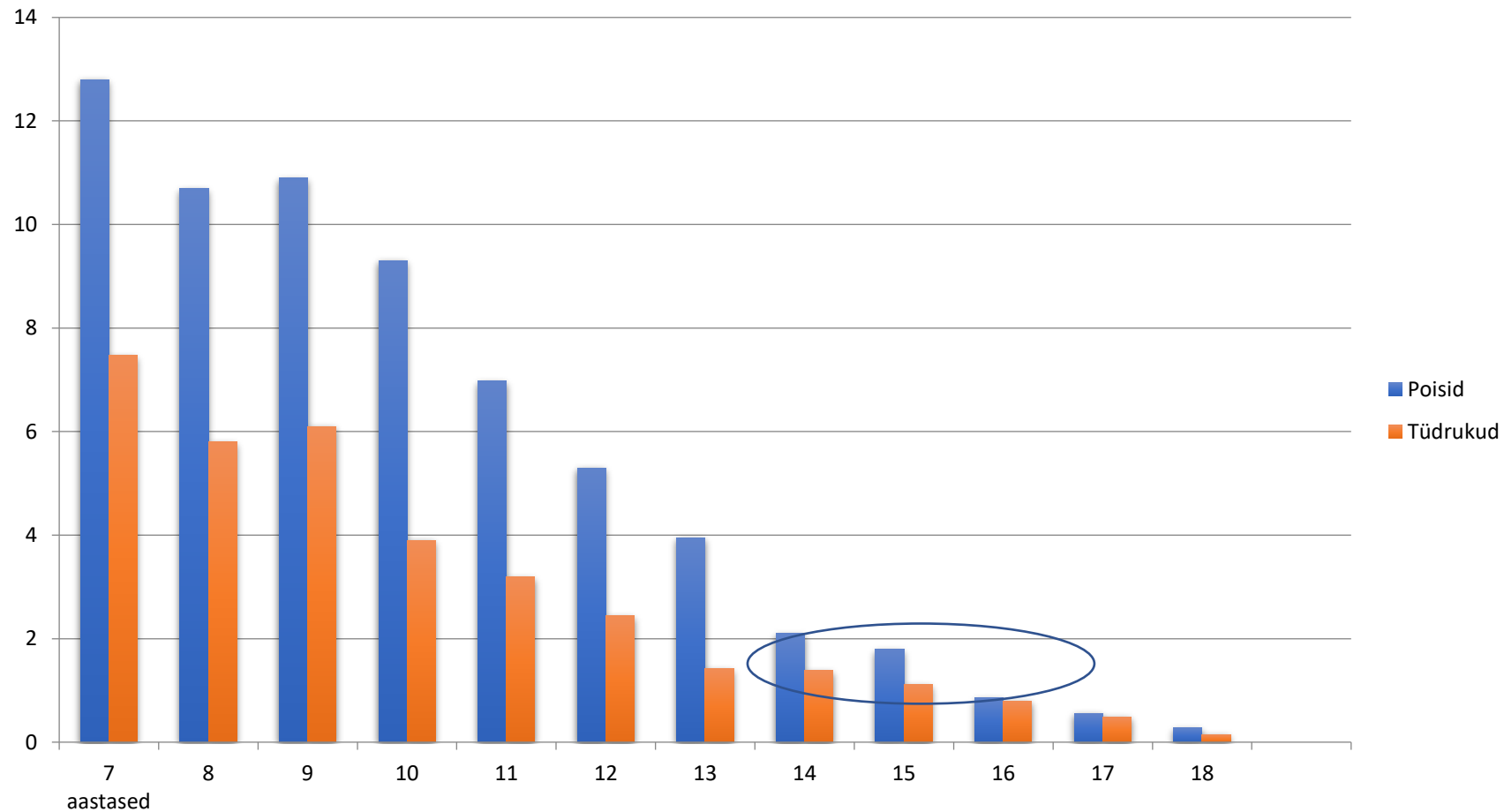
Meeste osatähtsus vanemahüvitise saajate seas

Meeste osatähtsus vanemahüvitise saajate seas, 2006–2019

Allikas: statistikaamet

Eri vanuses õpilaste osakaal (%) kõigist huvikoolide loodus- ja tehnikavaldkondade õppekavadel õppijatest

Kas müüt või tõde?

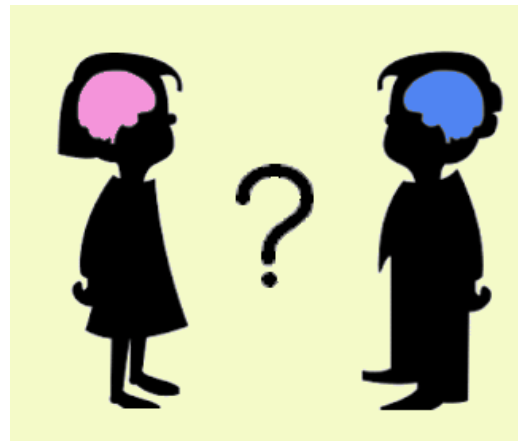

Naised ja mehed, tüdrukud ja poisid on oma loomult täiesti erinevad ja see on paika pandud looduse ja hormoonide poolt.

Nõus

Ei ole nõus

Kas müüt või tõde?

- Poistel ja tüdrukutel, naistel ja meestel on erinevad kaasasündinud huvid ja akadeemilised tugevused.

- Nõus

- Ei ole nõus

- Teatud õppeained sobivad rohkem poistele ja teised tüdrukutele.

- Nõus

- Ei ole nõus

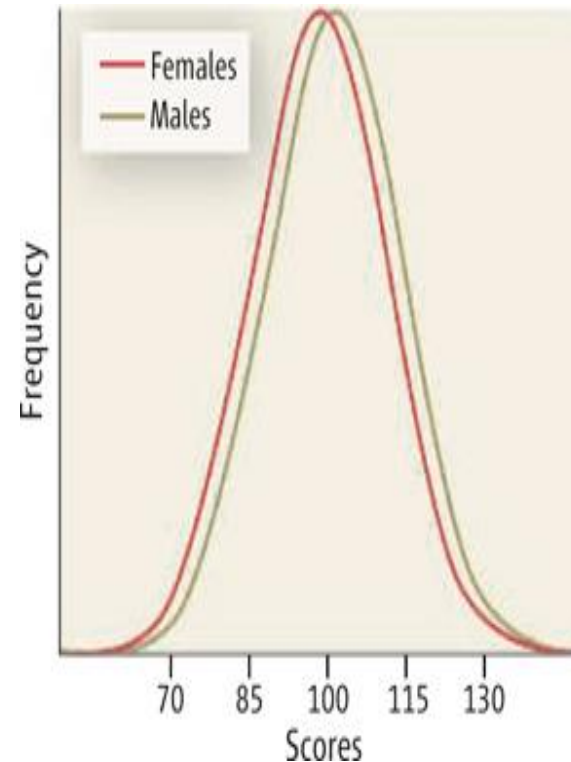
Kas on nii, et ...

- väga heade ja väga nõrkade tulemustega õpilasi on mõlemast soost laste hulgas
- <https://www.hm.ee/sites/default/files/edukoraamatkaanega.pdf>
- ... kus siis on bioloogia?

Psühholoogia valdkonnas tehtud sooliste erinevuste uuringute meta-analüüs 2005.a.

- [Janet Hyde](#), Berkeley Ülikooli prof.
- *5000 uurimust, ca 7 miljoni katseisiku põhjal*

N/M matemaatilised, verbaalsed ja ruumilised võimed, agressiivsus, eneseteadlikkus, arvutikasutuse oskused on sarnased

Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60(6), 581-592. doi:10.1037/0003-066x.60.6.581

Джанет Шибли Хайд, 2005

- эксперименты показывают, что мужчины и женщины очень похожи по большинству психологических параметров,
- что пол практически не влияет на
 - когнитивные способности,
 - вербальное и невербальное общение,
 - агрессию,
 - лидерство,
 - самооценку,
 - этическое мышление и
 - моторные навыки.

Gordelia Fine – Austraalia neuropsühholoog 2010

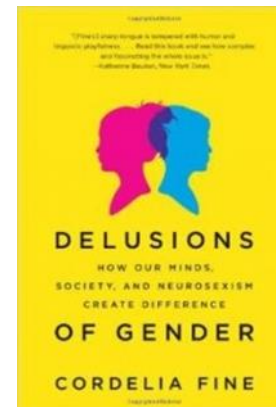

- “Ei ole kaasasündinud ajude “soolist programmeerimist”, vaid inimese areng konstrueeritakse samm-sammult pideva ja dünaamilise suhtlemise käigus aju, geenide ja keskkonna vahel.”
- “Pole ühtki aspekti ajutegevuses, mis ei oleks mõjutatud kultuurilistest stereotüüpidest.”

Delusions of Gender: How Our Minds, Society, and Neurosexism

Create Difference, 2010

(Book of the Year)

ЗАБЛУЖДЕНИЯ О ГЕНДЕРЕ

Корделия Файн

2010

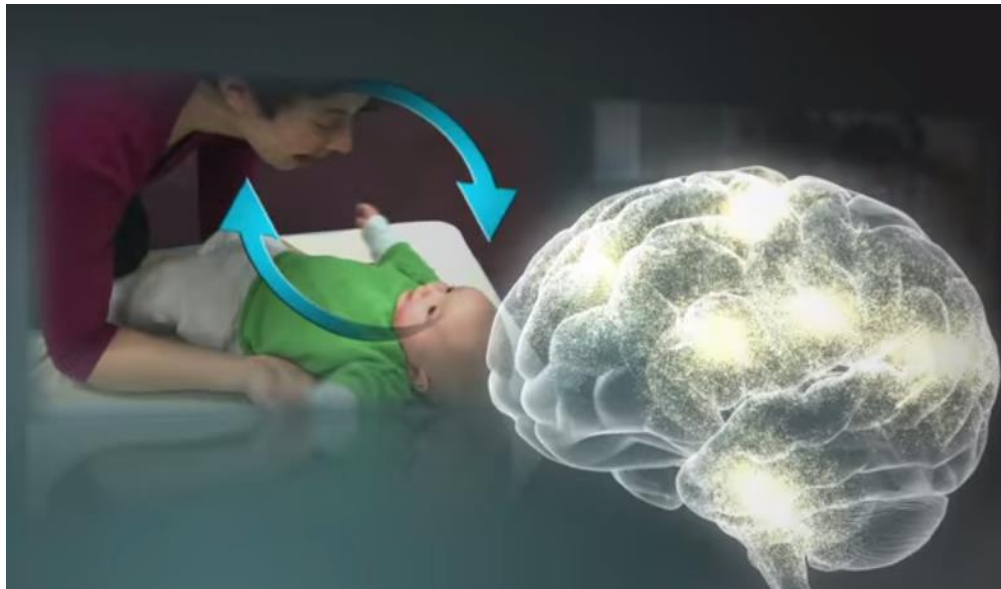
Перевод с английского и оформление с учетом особенностей российской культуры © 2010 год

Иллюстрации: [Саша Давид](#)

Дизайн обложки: [Ольга Давид](#)

Inimese areng...

- konstrueeritakse samm-sammult pideva ja dünaamilise suhtlemise käigus **aju**, **geenide** ja **keskkonna** vahel.

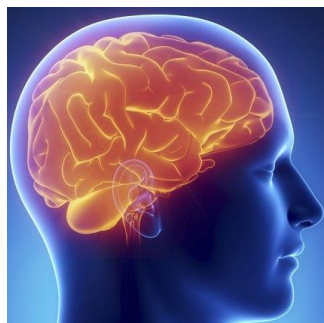
Aju on äärmiselt paindlik ja õppimisvõimeline

Anne Fausto -Sterling

- Kõigi psüühiliste, vaimsete, intellektuaalsete näitajate, huvide ja kalduvuste poolest on **kõik inimesed nii erinevad**, et sooline aspekt ei oma olemuslikult mingit tähtsust.
- Erinevused ühe soogrupi sees on tunduvalt suuremad kui keskmiselt naiste ja meeste vahel.
- Fausto-Sterling: Aju on individuaalsem kui sõrmejälg

Alates 1990. a-test tunnistatakse, et

- naiste ja meeste, poiste ja tüdrukute erineva käitumise põhjustavad nii bioloogilis-füsioloogilised tegurid kui ka väliskeskkonna mõju ning et käitumiserinevused tuginevad **sotsiaalsele praktikale (kogemustele)**
- meeste ja naiste psühholoogilised, sotsiaalsed, kultuurilised erinevused **ei ole oma päritolult bioloogilised, olemuslikud**, vaid
- tulenevad **sotsialiseerumise käigus omandatud** käitumismudelitest, soorollidest ja stereotüüpidest
- Meeste ja naiste erinevused on arvatust tunduvalt väiksemad ja nende mõju käitumisele väike.

Soorollide stereotüübid on

- üldistatud kujutused sellest, kuidas erinevast soost isikud
 - peaksid välja nägema,
 - millest nad peaksid huvituma,
 - kuidas käituma,
 - mida tegema,
 - milliseid kohustusi täitma jms.

Igapäevaelust infot ammutades märkab laps,

- et see, mida vanemad, õpetajad ja sõbrad peavad sobilikuks käitumiseks, sõltub soost
- et mänguasjad, riietus, ametid, hobid, kodused ülesanded – kõik viitavad soolisusele
- Filmid, reklaam ja lasteraamatud kannavad endas hoiakuid ja ideoloogiaid (on tänapäeva lastele väga suur mõju.)

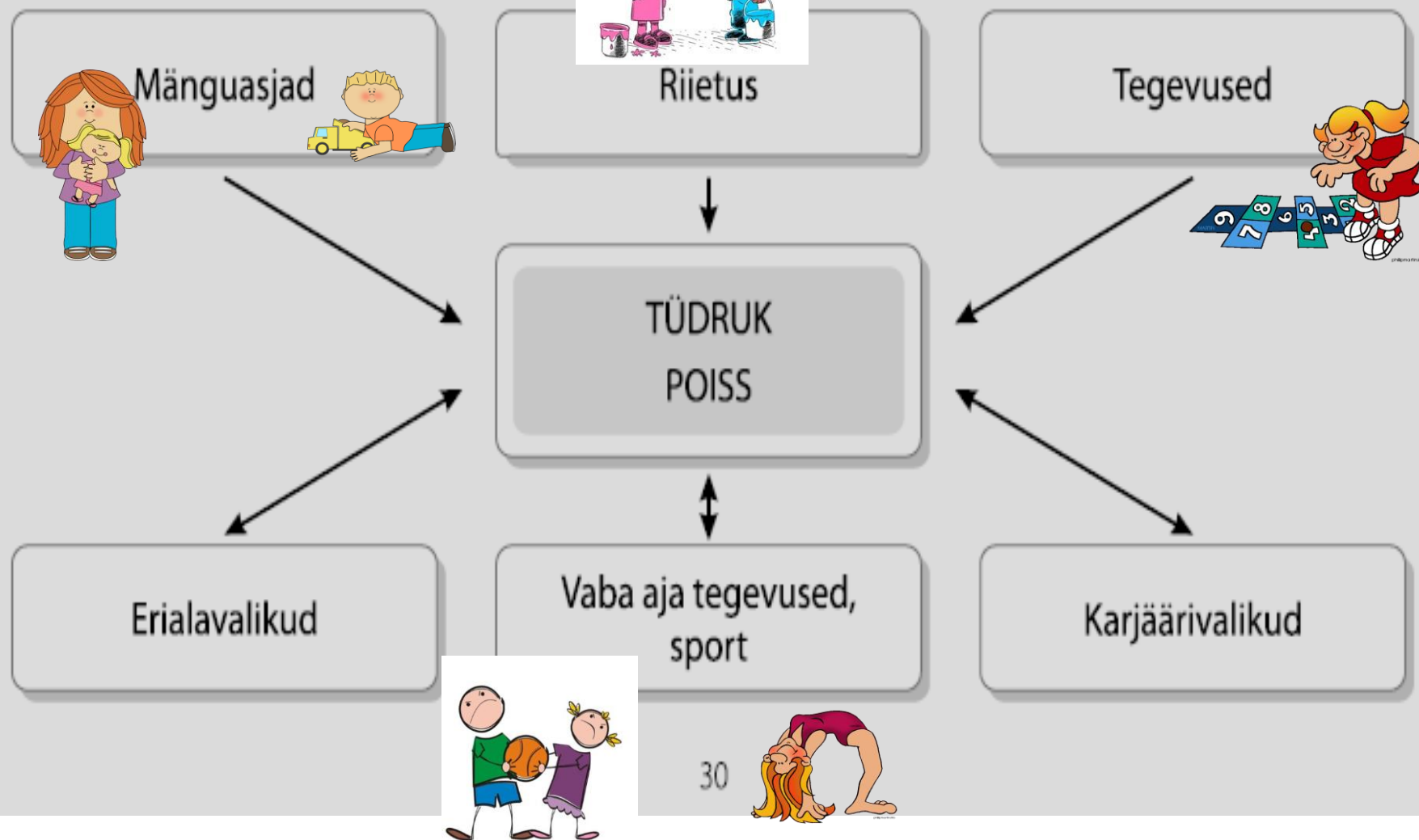
Lapsed õpivad ühiskonnas kuulnud sõnumitest, kuidas endast ja teistest mõelda. Ja sageli sisaldavad need sõnumid soostereotüüpe, mis jäävad neile kogu ülejäänud eluks külge.

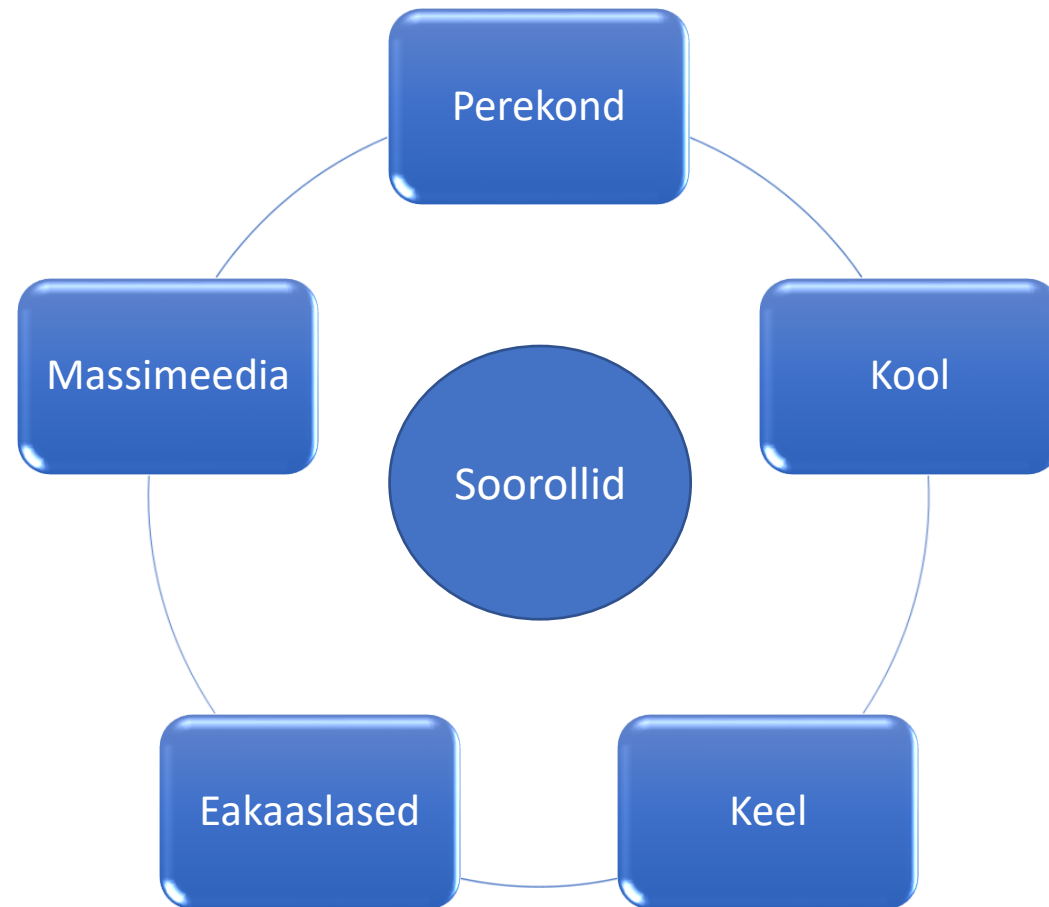
Soorollide omandamine sotsialiseerumise kaudu

- Sooline sotsialiseerumine on protsess, mille käigus ühiskonnas/kultuuris kehtivaid sooga seotud sotsiaalseid ootusi, väärtusi, hoiakuid ja käitumisnorme (nn soonorme) õpetatakse ja õpitakse.
- ühiskondlikele soonormidele ja ootustele vastavust kontrollitakse kiituste ja laituste abil.
- Ümbritsevad välised soonormid saavad kasvades sisemiseks veendumuseks (soolise identiteedi osaks)

Soorollide sotsialiseerimine

Soorollide sotsialiseerimist „kontrollivad“

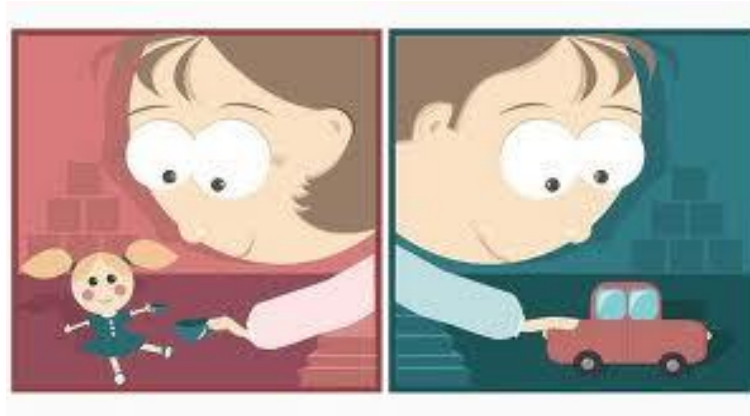

Perekond

- Kogu lapsepõlve jooksul orienteerivad vanemad oma lapsi (sagedamini alateadlikult) käituma vastavalt teatud soorollidele, käitumisviisidele ja tavadele.
- Vanemate ootused tütarde ja poegade puhul on erinevad
- Tüdrukuid peetakse vaiksemaks, nõrgemaks, õrnemaks, poisse kindlamaks, erksamaks, tugevamaks – vastavalt jagatakse ka tagasisidet soorolliootustele vastava käitumise eest.

Laste luuakse nn. sootüüpilised keskkonnad sisustuse, mänguasjade ja mängudega

- tüdrukute mänguasjad seostuvad koduste rolliülesannetega – nukud, sööginõud jms.
- poiste mänguasjad on mitmekesisemad, sellised, millega tegeletakse väljaspool kodu

Kool

- Koolides tugevdatakse naiseliku ja meheliku identiteedi kujunemist - eakaaslaste ja õpetajate poolt.
- Poistele ja tüdrukutele on suunatud **erinevad ootused**, kehtivad **erinevad mängureeglid**.

Keelekasutus

- Keel on vahend, mis edastab ideid ja mõtteid. Soov vastata mingile kuvandile „naiselikkusest“ või „mehelikkusest“, on ümbritseva keskkonna poolt kujundatud keele kaudu
- Seksism (ühe või teise soo ülimuslikuks pidamine) ilmneb eelkõige keeles (mehejutt, plikade värk...)
- Keel kannab edasi soolisi stereotüüpe („tüdrukud on..., poisid on..., poisid vajavad huvitavamat õpetust...”)
- Гендерные стереотипы о «слабом» и «сильном» полах по-прежнему очень сильны.
- фразы «ты же девочка...» или «ты же мальчик...»
 - „Почему так неаккуратно, ты же девочка!»
 - «Девочки похорошели, а мальчики выросли!»

Igapäevaelus toimub sotsialiseerimine sanktsioonide abil

- *Tüdrukud ei ropenda! Ise tütarlaps ja nii kasimata! Tüdrukud ei roni puu otsa! Tüdrukud on viisakad! Sina nüüd küll mehele ei saa!*
- *Poisid ei nuta! Memmepoeg! Oled sa mees või ei ole? See kakleb nagu tüdruk! Kuidas sa niimoodi sõjaväes hakkama saad! Nagu pudel sülti! Pane oma mehe sõna nüüd maksma! Saad plikade käest kolki või?! Lõid põnnama! Mis sa jahvatad, ega sa mingi eit ei ole! Pede, pede!*

Meedia ja popkultuur

- Trükimeedia (raamatud, ajalehed, ajakirjad ja koomiksid jne), ringhäälingumeedia (raadio ja televisioon) ja filmid/videod on otsustavalt mõjutanud inimeste arusaamu sugudest ja soosuhetest.
- Meedia on olnud kõige tõhusamaks sotsialiseerivaks vahendiks, sest seda võetakse vastu sageli alateadlikult.
- Reklaamid tugevdavad olemasolevaid uskumusi ja soostereotüüpe
- Sotsiaalmeedia roll?

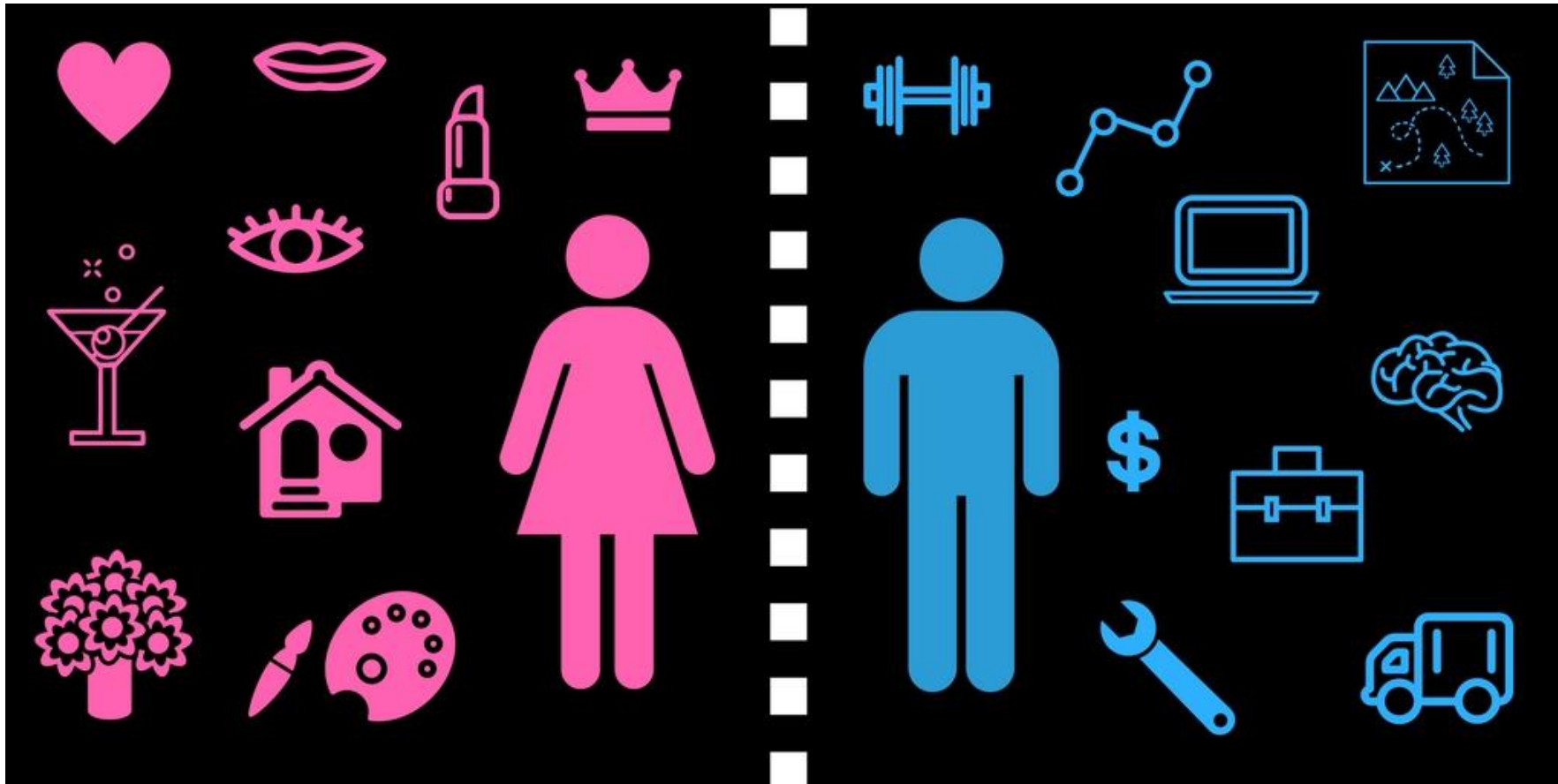
Sooline sotsialiseerimine – traditsiooniliste soorollide ja stereotüüpide kohane

- Tüdrukute ja poiste erinev, tugevalt traditsioonilistest soorollidest lähtuv kasvatamine kodus, lasteaias ja koolis vajab ümbervaatamist, sest
- saadud **enesekohased uskumused** määravad hilisemad ametivalikud ja karjääri, elutee - st. naiste ja meeste erinevad elu-, haridus- ja tööorientatsioonid täiskasvanueas.
- Soolisi erinevusi ja sugude erinevat väärtustamist rõhutab väljakujunenud **tegellikkus** – see, mida iga päev nähakse.

Stereotüübid naiselikkusest ja mehelikkusest

- normatiivsed ja suhteliselt püsivad ettekujutused naistele ja meestele omastest somaatilistest, psüühilistest ja käitumuslikest omadustest,
- tähtsustavad üle sugude psühhofüsioloogilisi ja sotsiaalseid erinevusi,
- omistavad meestele aktiivsema, naistele passiivsema rolli,
- on indiviidi jaoks nagu etteantud etalonmudelid, millega peab ennast kohandama.
- Enam-vähem ühesugused arvamused kehtivad igas ühiskonnas ka
naistele ja meestele sobivate **pere- ja ametirollide** kohta
naistele ja meestele sobivate **tööde sisu** kohta

Milliseid stereotüüpe on pildil?

Stereotüübid on:

- lihtsustavad ja liigselt üldistavad (naised on emotsionaalsed, mehed ratsionaalsed)
- kokkuleppelised ja muutuvad ajas („lasteta naine pole õige naine...”)
- skemaatilised ja deklaratiivsed („naise maailm on kodu, mehe kodu on maailm“, naine on kodusoojuse hoidja,)
- ilma vasturääkivusteta
- hinnangulised ja väärtuselise varjundiga („karjääri tegevad mehed on eesmärgikindlad, edasipürgijad, naised aga võimujanused..“)
- püsivad ja
- ebatäpsed (ei kehti kunagi kõigi naiste/tüdrukute või kõigi meeste/poiste suhtes)

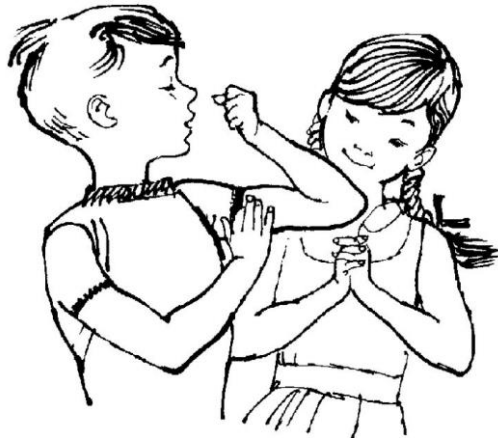
Stereotüüpiseerimine

Stereotüübid on

kirjeldavat laadi (omadused ja käitumised, mida teatud sotsiaalsesse gruppi kuulujatale *iseloomulikuks* peetakse)

normatiivsed, hõlmates ettekirjutusi

Soostereotüübid mitte ainult ei määratle, millised naised ja mehed on, vaid kirjutab ka ette, millised need peavad olema.

Soostereotüübid

- Omistavad mingeid kindlaid omadusi, tegevusi ja käitumist tervele soogrupile
- Enamasti vastandavad poisse ja tüdrukuid, naisi ja mehi
- Sageli alavääristavad naisi ja naiselikke jooni meeste juures
- Varjavad inimese individuaalsuse
- Mõjutavad enesekuvandit , mina-pilti
- On vastuolus reaalse elu kiire muutumisega ning mitmekesisusega
- Võivad põhjustada ebasoodsamat kohtlemist e diskrimineerimist

SOOLISED STEREOTÜÜBID

PIIRAVAD
MÄNGUVÕIMALUSI

PIIRAVAD EMOTSIOONE, MIIDA
LAPSED VÕIVAD VÄLJENDADA

EI VÕIMALDA ÄRA TUNDA
TEGELIKKE VÕIMEID JA
HUVE

“ANDESTAVAD”
ANTISOTSIAALSET
KÄITUMIST

HÄBIMÄRGISTAVAD LAPSI,
KES STEREOTÜÜPIDESSE EI
SOBITU

PIIRAVAD VÕIMALUSTE VÕRDSUST

Soostereotüüpidest vabanemise eesmärgiks

- ei ole muuta poisse tüdrukuteks ja vastupidi, vaid avardada nende soorolle ja seeläbi laiendada nende valikuvõimalusi elus.
- **NB! Muuta saab rolle ja rolliootusi, mitte soolist identiteeti**

Võimalused ei ole võrdsed juhul, kui

- poiste ja tüdrukute puhul arendatakse juba lapsest peale erinevaid võimeid ja oskusi,
- soodustatakse traditsiooniliste kitsaste soorollide kujunemist.
- Stereotüüpsed rollimudelid piiravad eriala, ameti ja elukutse valikut

Vastuolulised sõnumid koolis..

- Ootused ja surve tüdrukutele

- olla ühelt poolt naiselik, õrn ja rahulik, meedia mõjutab olema seksikas
- Kool ootab akadeemilist edu ja häid hindeid

- Ootused ja surve poistele

- Olla tugev, agressiivne, võistlev ning edukas spordis, aga samas olema lugupidav teiste suhtes
- Head akadeemilised tulemused peavad olema traditsiooniliselt mehelikeks peetavates ainetes

Kas piirav stereotüüp või mitte – kuidas kindlaks teha?

- 1. Kas soolisust on rõhutatud
- 2. Kas väited/hoiakud on naise/tüdrukuid ja mehi/poisse vastandavad
- 3. Kas jääb mulje, et oletus kehtib kogu soogrupi kohta (erandeid pole!)
- 4. Kas väljendil on varjund, millest võib välja lugeda, kes, mis on tähtsam, olulisem, väärtuslikum

NB!

- Kõigi psüühiliste, vaimsete, intellektuaalsete näitajate, huvide ja kalduvuste poolest on kõik inimesed nii erinevad, et sooline aspekti ei oma olemuslikult mingit tähtsust.
- Erinevused ühe soogrupi sees on tunduvalt suuremad kui keskmiselt naiste ja meeste vahel.

Küsimusi?

